

Subkultúra a graffiti

Autor: Adam Mihalov

Samotný pojem subkultúra v sebe zahŕňa pojem kultúra (celý spôsob života) a sub, ktoré naznačuje svojbytnosť a odlišnosť od mainstreamovej kultúry alebo význam pod teda ako niečo podradné či podriadené. Subkultúra v sebe zahŕňa súbor noriem, hodnôt, chovania a životného štýlu určitej skupiny ľudí. Táto skupina nakoľko je súčasťou širšieho spoločenstva a teda celkovo kultúry a podieľa sa na jej fungovaní, sa nesnaží do nej zapadnúť, ba naopak snaží sa zo spoločnosti vyčleniť. Má vlastný svojský štýl chovania, vlastné normy a hodnoty, ktoré sú pre jednotlivé subkultúry charakteristické. Základným znakom, ktorý však tieto subkultúry spája je viditeľná snaha o odčlenenie sa z dominantnej kultúry. Často je preto správanie subkultúr označované ako deviantné, teda vymykajúce sa od všeobecne platných noriem spoločnosti. Sú od spoločnosti vzdialené, no nie oddelené. Rôzne kreatívne a expresívne operácie subkultúr sú spôsoby akéhosi symbolického odporu, ktorý je prezentovaný prostredníctvom štýlu. Základom utvárania subkultúr môže byť etnická príslušnosť, no podieľajú sa na nej viaceré aspekty a činitele ako náboženská orientácia, sociálna stratifikácia či mestský spôsob života. Subkultúry sa vo veľkom začali rozvíjať v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia, ktoré sa z tohto dôvodu zvykli označovať aj ako zlatý vek odporu. Vznikli viaceré hnutia, ktoré si razili vlastnú cestu a do verejného života sa vryla inakosť a revolta, teda akýsi odboj. Vývoj mediálneho prostredia a hlavne televízie umožnil rýchlejší vývin a ľahšie šírenie názorov hnutí, ktoré bolo šírené aj prostredníctvom vizuálnej stránky, štýlu oblečenia či účesu. Nebola to však len uniforma, ale komunikačný kód prostredníctvom ktorého vyjadrovali svoju príslušnosť k určitej skupine. Vyjadrujú vlastne kódy (roztrhané tričko u punkerov) alebo aspoň odkazujú ku používaniu rôznych kódov nad ktorých významami premýšľajú a používajú ich.

Graffiti je charakterizované ako maľovanie respektíve sprejovanie nápisov na steny budov, vlakov, metra či rôznych objektov v meste a je jedným zo 4 elementov hip-hopovej subkultúry. Na tvorbu diel sa primárne využívajú spreje, ktorými sa vytvárajú tagy, throw-upy, piecy teda jednotlivé formy prejavu prevažne nelegálneho charakteru za ktoré hrozí zákonný postih, no práve tento zákrok proti graffiti spôsobil skôr nárast ako pokles diel v uliciach, keďže adrenalín a túžba po revolte sa zosilnili. Umelcov graffiti alebo writerov môže spoločne charakterizovať túžba po adrenalíne pri akciách či vybudovanie si rešpektu v rámci graffiti komunity. Čo sa týka zloženia komunity z ekonomického, etnického či politického hľadiska to je rôznorodé a práve tento aspekt, že graffiti môže robiť každý umožnilo jeho rýchle šírenie. Čo sa týka zastúpenia pohlaví tvoria muži prevažnú časť tejto subkultúry. Writeri sa združujú do crews teda skupín, pričom spoločným znakom alebo kódom je pseudonym skupiny, ktorý sa snažia šíriť pre vybudovanie si mena v rámci komunity. Graffiti je v našich končinách stále chápaný v neoficiálnej rovine ako subkultúra, ktorej cieľom je poškodzovanie majetku a vnímané je primárne ako vandalstvo a nie ako umelecký prejav. Za vznik graffiti mnohí považujú už pravek a maľovanie na steny jaskýň či obdobie antiky a rôzne nápisy na stenách budov mnohokrát hanlivého charakteru na nevestincoch. Avšak vznik subkultúry graffiti sa datuje až do šesťdesiatych rokov dvadsiateho storočia a konkrétne do New Yorku v USA, kde sa priekupníkom stal istý TAKI 183 vlastným menom Demetrius, syn gréckych prisťahovalcov, ktorý začal písať svoje meno po budovách. To, že to rozbehol vo veľkom a zakrátko sa objavilo množstvo tagov po meste umožnilo aj jeho zamestnanie poslíčka, keď sa podpisoval všade kadiaľ chodil. Po tom ako sa ocitol v New

York Times sa stal slávnym a našlo sa množstvo nasledovateľov a graffiti sa začalo rýchlo rozširovať. Postupne sa prešlo od jednoduchých tagov ku zložitejším kreáciám a od kvantity sa prešlo ku kvalite a čo najlepšej vizuálnej prezentácii. To sa spája s menom SUPERKOOL 223, ktorý vytvoril prvý piece pričom použil aj 3D efekt. Postupne začala verejnosť čoraz viac vnímať graffiti a stal sa aj nástrojom prezentovania názorov či odporu proti vtedajšej spoločnosti. To si uvedomovala aj americká vláda a zakrátko sa boj proti graffiti stal súčasťou politických kampaní a neskôr vznikla aj policajná hliadka takzvaná vandal squad, ktorá sa sústreďovala výhradne na graffiti umelcov. Graffiti sa postupne presunulo aj do Európy a ako nástroj odporu voči režimu môžeme uviesť príklad maľovania berlínskeho múru. Subkultúra graffiti sa začala veľmi rýchlo rozširovať a čoraz viac ľudí sa začalo graffiti venovať. Motivačných faktorov bolo viacero či už to bol boj proti spoločnosti, vyjadrenie názorov alebo čisto umelecký prejav ako možnosť pretvárať prostredie v ktorom žili. Postupne sa časť graffiti presúva do galérií a tak trochu sa z neho vytrácajú primárne motivačné faktory a práve tento proces názorovo štiepi samotnú subkultúru, keďže sa nájdu odporcovia aj naopak zástancovia tohto prechodu ako povýšenia graffiti na umeleckú prezentáciu nad obyčajné vandalstvo.

Zdroje:

- HEBDIGE, Dick. Subkultura a styl. Praha: Dauphin, 2012
BARKER, Chris. Slovník kulturních studií. Praha: Portál, 2006
Velký sociologický slovník. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996
SLAMKOVÁ, Petra. Subkultura graffiti. Primitivní vyjádření ulice. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. 2010